

Wie zegt dat geluk niet te koop is?
of
Een stukje telegrafiegeschiedenis

Hij lag daar op tafel. Alleen, kaal en vuil. Niemand wilde hem hebben. De andere drie hadden tenminste nog een onderplaat en sommigen daarbij ook nog een kap. Er was veel belangstelling voor die anderen. Ja, maar die hoorden dan ook bij de legendarische 19-set bekend uit WO II en voor veel oudere amateurs hun eerste HF-set. Ook de Junker, waar iedereen op had zitten zweten toen morse nog een vereiste was voor de grote jachtakte, vond gemakkelijk een eigenaar. Ik bewoog mijn arm en Sjaak's versterkte stem schalde direct: "één euro geboden daar!". Er was geen ontkomen meer aan en dus werd ik voor dat bedrag de nieuwe eigenaar. Op de één of andere manier had deze seinsleutel direct mijn sympathie vanuit een mengsel van medelijden en een gevoel dat er iets niet klopte. Er was er een zekere verwantschap met de overbekende US militaire sleutel J-37 qua vorm, maar daar hield het verder mee op.

De volgende ochtend nog voor het ontbijt, bekeek ik mijn aanwinst nog eens onder een felle lamp. Het was nog erger dan ik in de gauwigheid had gezien. Er miste een aansluitklem die was vervangen door een niet origineel boutje en paar moertjes en aan de onderkant zag het groen van de corrosie. Na een telefonisch consult bij Jaap PE2JPB, ging de hele sleutel in een bad van schoonmaakazijn. Al snel begon de vloeistof steeds groener te zien. In de middag spoelde ik hem af en ging de sleutel in een warm sopje van afwasmiddel en daarna schoon water. Na afdrogen met keukenpapier eerst maar eens late drogen op de verwarming. Wat later een beetje gepoetst met een wollen lapje. Er kwam bij elke fase meer schoonheid in zowel letterlijke als in figuurlijke zin tevoorschijn. Maar nog steeds geen spoor van een fabrikant of typeaanduiding te bekennen.



Na enig twijfelen heb ik heel voorzichtig het metalen frame bewerkt met een versleten Scotch-Brite schuurlapje. Je moet dat met die oude dingen heel voorzichtig doen, omdat je er anders een soort nieuw apparaat van maakt. Dat mag je in mijn optiek niet doen omdat je best de historie mag blijven zien; zoiets als bij een oud meubel of schilderij. In het zonlicht, waar geen lamp tegen op kan, meende ik wat te zien op het draagframe nabij de afstelling van de contactafstand. Met een loep beter gekeken en ja hoor daar stond in héle kleine lettertjes: J.H. BUNNELL&CO NEWYORK U.S.A. Daarna de knop ook nog eens beter bekeken na nog weer een sopje en een borstelbeurt. Het was wat de Amerikanen noemen een 'Navy type'-knop waarbij de duim en de middelvinger rusten op de onderste schotel. Ik meende aan de onderkant met de loep het getal 1920 te lezen maar dat leek mij geen jaar van productie, mede gezien de gelijkenis met de J-37 die uit de periode rond WO II stamde.

Zoeken op het onvolprezen Internet bracht duidelijkheid zoals zo vaak het geval is. Met 'jh bunnell key' in de Google-zoekmachine kwam ik het volgende te weten.

Deze seinsleutel is de Mascot Wireless Key No. 8650 waarvan de omschrijving staat in de J.H. Bunnell Catalogue No. 28 en heeft destijds \$3.00 gekost. De productiedatum ligt rond 1920. De aanduiding aan de onderzijde van de knop is dus inderdaad het jaartal.

De gebruikte materialen zijn:

- frame: gegoten gun metal
- hefboom: brons

- contactenpunten: extra gehard 'coin silver' geïsoleerd met 'Highest grade of India Mica'
- verbinding van de hefboom met het frame: koper.

Deze sleutel wordt ook wel aangeduid als 'Spark Key' en is gebruikt in combinatie met vonkzenders op schepen. De extra koperen verbinding tussen de hefboom en het frame, is aangebracht om vonkvorming in de scharnierpunten van de hefboom te voorkomen.

J.H. Bunnell & Co. werd opgericht in 1878 door Jesse H. Bunnell. In 1881 verkreeg hij een patent voor een seinsleutelhefboom die in één stuk uit een staalplaat werd gestanst. In 1888 introduceerde Bunnell de Sideswiper. In 1899 overleed Jesse Bunnell aan een hartstilstand. De onderneming produceerde na zijn dood niet alleen alles op het gebied van de telegrafie maar ook o.a. elektromotoren, brandbestrijdingsmaterieel, alarmsystemen en medische uitrustingen.

In WW II was Bunnell één van de grootste leveranciers van seinsleutels en ander telegrafiematerieel. Er waren toen 600 medewerkers verspreid over een aantal fabrieken. Na de tweede wereldoorlog werd nog geproduceerd t.b.v. de Koreaanse oorlog, de koude oorlogperiode en de Vietnamoorlog. De eerder genoemde J-37 Military Morse Key behoorde daar ook toe. Tenslotte werd nog de Navy 26003A Flame Proof Key in productie genomen voor gebruik aan boord van schepen en vliegtuigen. Deze werd van 1958 tot 1988 geproduceerd. Thans worden voor verzamelaars nog miniatuuruitvoeringen van een seinsleutel en een sounder gemaakt.

Alles overziend ben ik door toeval in het bezit gekomen van een mooie seinsleutel met een interessante geschiedenis. Ook de verwantschap met de J-37 is duidelijk geworden.

Met mijn call, waarin de Zeven Zeeën nog altijd ruisen, is deze Spark Key met Navy knop thuis gekomen.

Een andere seinsleutel van mij, die volgens Wim PA3ALG uit een Lockheed Electra komt, vertoont een sterke gelijkenis met de hierboven genoemde Flame Proof Key.

Jaap PE2JPB, met zijn gouden modelbouwershanden, heeft inmiddels een nieuwe aansluitklem gemaakt

